GRAIUL ROMÂNESC

ORGAN AL SOCIETĂŢII
GRAIUL ROMÂNESC

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
CALEA VICTORIEI, 33, ETAJUL I
(CASA FRASCATTI)

IESE LUNAR SUB SUPRAVEGHEREA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL LEI 100
IN STRĂINĂTATE INDOIT

ANUL V, No. 6—7. IUNIE—IULIE 1931

CUPRINSUL:

PREŢUL LEI 20

REGIA M. O., IMPRIMERIA NAŢIONALĂ, BUCUREŞTI

Articolele, revistele și ziarele în schimb precum și orice fel de informațiuni în legătură cu redactarea revistei se adresează d-lui SIMION C. MÂNDRESCU, Str. Paris No. 29, București III, iar cererile de abonamente, abonamentele și tot ce se referă la administrarea ei: Calea Victoriei 33, Etajul I (Casa Frascatti)

CITIȚI:

Ziare ale Românilor de peste hotare:
„NĂDEJDEA" Ziarul partidului român din reg. S. H. S. Vrsac (Vârșet)
„AMERICA" Cleveland, Ohio (U. S. A.)
„TRIBUNA ROMÂNĂ" Detroit, Michigan (U. S. A.)
„STEAUA NOASTRĂ" New-York (U. S. A.)

Reviste despre Românii de peste hotare:
„GRAIUL ROMÂNESC"
Strada Paris No. 29, București III
„PENINSULA BALCANICĂ" Căsuța poștală 328, București
„REVISTA MACEDO-ROMÂNĂ" Strada Paris No. 22, București III

Ziare: „APĂRAREA", București

GRAIUL ROMÂNESC
ORGAN AL SOCIETĂȚII „GRAIUL ROMÂNESC"
ANUL V, No. 6—7 IUNIE — IULIE 1931

AROMÂNII DIN BULGARIA

de Vasile N. Christu

Răsboiul mondial a adus mari schimbări în harta Europei. In nouile sale granițe, Bulgaria are 103.146 km². Față de vecini, e mai mică decât România, Jugoslavia și Grecia. In Peninsula Balcanică Bulgaria posedă multe din condițiunile ce au favorizat așezarea elementului aromânesc: Dunărea, fiind considerată ca un însemnat drum de apă, face legătura dintre Europa Centrală și Marea Neagră. Aromânii, cari s'au ocupat cu negoț și meserii, nu s'au îndepărtat de binefacerile acestei căi de comunicație, necesară comerțului. Tot prin Bulgaria trece drumul internațional dela Constantinopole în spre Europa Vestică și Centrală.

Munții, cari în tot timpul au fost stațiuni de adăpostire pentru Aromânii păstori, cu întinsele pășuni, au înlesnit propășirea pe teren economic a acestui grup de Aromâni, iar vastele câmpii ale Bulgariei au favorizat întărirea elementului aromânesc, fie că se adăpostea numai în timpul iernii, ca la primăvară să iasă în munți, fie că rămânea în câmpie ca o pătură agricolă.

Bulgaria se mărginește la Nord cu România: dela gurile râului Timoc și până la satul Tiurk-Smil, 17 km. dela Turtucaia, drept graniță servind Dunărea, iar dela Tiurk-Smil, până la Ecrene granița e o linie convențională.

La Apus se mărginește cu Jugoslavia: granița începe dela gurile Timocului și ajunge până la piscul Tumba din munții Belasița, unde se întâlnesc cele trei graniți ale Jugoslaviei, Greciei și Bulgariei.

La Sud și la Sud-Vest se mărginește cu Grecia: granița începe dela Belasița, merge în linie neregulată și ajunge până la Marița, de unde începe granița bulgaro-turcă și merge până la Marea Neagră.

Ca o consecință a răsboiului balcanic, Bulgaria iea în stăpânire o mică porțiune din Macedonia, circa 8000 km², și anume bazinurile fluviilor Struma și Mesta, despărțite de muntele Pirin și ramificațiunile lui. Acest ținut e cunoscut sub numele de Macedonia bulgărească și se înglobează numai într'un singur județ. In aceste graniți pe care le-am schițat, au început să se așeze Aromânii, cari veneau din părțile îndepărtate ale Macedoniei, cari pe atunci se găsiau în hotarele Turciei Europene.

Aromânii, cari s'au așezat în Bulgaria, se pot împărți în trei grupuri: Aromâni stabili, cari și în zilele noastre se ocupă cu negoț, meserii, agricultură, etc., Aromâni păstori și Sărăcăceani (Aromâni grecizați). Toate aceste trei grupuri au venit la începutul secolului al XIX-lea.

Aromânii stabili sunt proveniți din ținutul Bitoliei și sunt cunoscuți sub denumirea de Aromâni Crușoveni. Au venit din Bitolia, Crușova, Ochrida, Gopeși, Magarova, Târnova, Moloviște, Pârleap, Skoplje, Veles, Cociani, și ocupațiile lor principale au fost meseriile de tot felul, comerțul, grădinăria, agricultura, etc.

Este știut că în denumirea etnică, Bulgarii cuprind pe acest grup de Aromâni sub numele de Țințari sau Vlasi. Țințar are o accepțiune etică, caracterizează pe omul care ține în viață la lucrurile care aduc profit și venituri materiale. Și azi această noțiune își are aceeaș accepțiune, deși toți istoriografii recunosc, că Aromânii au fost darnici în toate timpurile și au întreținut școli și instituții culturale.

Noțiunea de Vlah, care în limba slovenă are o accepțiune economică, determinând categoria oamenilor cari se ocupă cu păstoritul, în limba bulgară are o accepțiune etnică și totdeauna a însemnat: *Aromân*. Trebuie să notez, că Aromânii păstori, cari au părăsit această ocupație a lor și s'au așezat în orașe, ocupându-se fie cu agricultură fie cu meserii, spre deosebire de Țințari, cari poartă haine orășenești, și-au păstrat portul lor grămoștean și sunt numiți Vlasi.

Aromânii păstori, a căror origină este Gramoște, au venit în Bulgaria negrecizați. Indeletnicirea lor principală mult timp, chiar fără întrerupere, a fost și este păstoritul. Numai în ultimii zece ani, după cum vom vedeà, o parte din ei încep să părăsească această ocupație. Aromânii păstori sunt cunoscuți de populația bulgară, sub denumirea de Caracaceani, Cuțovlasi și Vlasi; Caracacean ar însemnà fugarul cel negru, cuvânt compus din kara (turc=negru) și kaciak=vagabond, cel care aleargă. Ca să le dea această denumire, care la început a avut numai o accepțiune economică, au fost conduși de ideia, că n'au domiciliu stabil. La urmă s'a ajuns, că sub «Caracaceani» să fie înglobată toată populația aromânească, care se ocupă cu păstoritul, și să fie caracterizată ca nomadă. Păstoritul nu implică numai decât nomadism. Atât timp, cât acești păstori au un domiciliu de vară, când sunt în munți, și unul de iarnă, când trebuie să poposească undeva în câmpiile Greciei sau ale Turciei, ca imediat ce vine luna Maiu să pornească cu turmele de oi în spre munți, putem spune, că nu poate fi vorba de nomadism. De ne vom gândì la felul de organizare a vieței sociale și economice la acești Aromâni în timpul verii, care de bună seamă este osebit de felul organizării gospodăriilor din timpul iernii, vom vedeà, că, dacă în timpul verii ei o pot duce oricum ar fi, pot duce o viață romantică, boemă, nu este acelaș lucru pentru timpul iernii. Viața lor în două feluri implică un anumit criteriu de civilizație. Dacă la munte păstorul se simte liber, fără mari obligații față de actuala alcătuire a societății noastre burgheze, nu acelaș lucru se întâmplă, când trebuie să stea o iarnă întreagă la sat sau în oraș unde mediul, ce-l înconjoară, îi dictează anumite obligațiuni față de cealaltă lume, iar mediul social îi condiționează atât felul lui de viață, care e osebit de cel dela munte, cât și raporturile, ce trebuie să aibă în noua lui locuință pentru anul în curs cu societatea dela sate sau orașe. Cât timp e la câmp, păstorul întocmește anumite planuri, care trebuesc aplicate în timpul verii la munte. Creerul lui niciodată nu se odihnește, ci mereu lucrează; el se gândește cum ar puteà să creeze noui posibilități pentru ușurarea traiului, să pornească vreo afacere, ca să nu mai fie nevoie să iasă la munte?

Veșnic gândind, viața păstorului aromân nu poate fi asemănată cu aceea a Țiganilor nomazi, cari trăesc de azi pe mâine. Numai lucrurile din casă, pregătite și ieșite toate din mâna femeei aromânce, sunt probe suficiente, ca să nu taxăm cu ușurință ca nomazi o populație care își are civilizația ei, osebită de cea din oraș. Ori, la Țiganii nomazi lucruri de casă nu există. Ceeace au, e cortul și câteva zdrențe, ca să fie ori și când gata de plecare.

Afară de Aromânii Grămoșteni sunt și Sărăcăceanii, cari se ocupă cu păsto-

ritul. Ei n'au venit din Gramoşte, ci din Sirako. E de observat, că ei nu se încuscresc cu Aromânii şi nu vorbesc aceeaş limbă. Când au venit în Bulgaria, ei au trecut prin oraşul Giumaia, punctul de frontieră de atunci. La început, adică în primele decenii de aşezare, vara o petreceau în Rodope, Rila şi Stara-Planina, iar iarna în Turcia şi mai ales în câmpiile Giumulginei, unde se adunau circa 2000 de familii, în Dede-Agaci, Adrianopole, până în satele din apropierea Constantinopolului. *Jireček* susţine, că ei ar fi venit în Bulgaria ca o populaţie aromânească, care a fost grecizată în locuinţele ei de iarnă. Această părere a lui Jireček, e combătută de Th. Capidan, de Petre Skok, profesor la Universitatea din Zagreb, şi cari admit, că ei sunt Aromâni şi grecizarea lor s'a făcut cu mult mai înainte, încă pe când se găsiau în vechile lor aşezări din Sirako, iar în Bulgaria au venit grecizaţi. Recensământul din 1 Ianuarie 1910 a dat 3159 de Sărăcăceani pentru întregul regat al Bulgariei. Departe de a fi exactă această cifră o dăm aşà, cum e înregistrată de un cercetător bulgar al Sărăcăceanilor şi anume Pericle Cilev. După cum recunoaşte şi d-sa, Sărăcăceanii ascund numărul băieţilor de frică de a fi supuşi serviciului militar.

Recensământul din 31 Decemvrie 1920 a dat pentru întreaga Bulgarie 62.071 de Români, bineînţeles în această cifră intră şi Românii Dunăreni. După recensământul din 1926 numărul Românilor din Bulgaria atinge cifra 70.631.

In Bulgaria deasemenea întâlnim Români cari au optat pentru cetăţenia română; numărul lor se evaluează la 2166 pentru anul 1926.

Numărul Aromânilor din Bulgaria atinge cifra de 7000, bineînţeles numărul lor scade cu desele emigrări ce au avut loc în ultimii ani, şi este foarte probabil să mai scadă ca număr, în cazul când vor fi siliţi să emigreze în grupuri mai mari din cauza relei stări economice.

Toate aceste trei grupuri de Aromâni au venit în Bulgaria din diferite motive: fie că teritoriul Macedoniei nu prezintă un teren pentru intensificarea activităţii comerciale, şi în acest caz Aromânii negustori îşi extindeau acţiunea lor comercială în spre vechiul regat al Bulgariei, fie că în centrele, unde se aglomerase elementul aromânesc, nu aduceà foloase mari de ordin material. De fapt după distrugerea Moscopolei încep emigrările, însă Aromânii nu veniră direct în Bulgaria, ci se opriseră în drumul lor în centre importante comerciale, cum erau Bitolia, Salonicul, Sear, Melnic, etc.

Aromânii din fostul vilaet al Bitoliei, cari erau foarte numeroşi, îşi extindeau acţiunea lor comercială şi în alte ţări. O decădere economică, survenită din cauza disproporţiei în desvoltarea vieţii economice, a fost cauza unor emigrări. Mediul, în care se găsiau aceşti Aromâni, nu le prezentà destule garanţii pentru agonisirea traiului. Desvoltarea unilaterală a anumitor categorii sociale a provocat anomalii în viaţa economică. Se înmulţiseră anumite branşe în dauna altora care se găsiau abià la începutul desvoltării. Oraşele mici nu erau prielnice pentru multele meserii, ce se cunoşteau. Regimul politic în bună parte a influenţat asupra emigrărilor.

Desele incursiuni ale cetelor de comitagii, înnăspriau măsurile de oprimare, care în majoritatea cazurilor se răsfrângeau asupra populaţiei nevoiaşe. Pe de altă parte politica financiară a Imperiului Otoman a cauzat emigrările. Oraşele şi satele nu prezintau surse de venituri, şi dacă existau unele venituri, acelea abià acoperiau dările, care erau foarte grele şi foarte mari. In toate aceste cauze vom între-

zări primele începuturi de emigrare, primele încercări de părăsire a căminului. La început plecau numai bărbaţii şi băieţii mai în vârstă cari lucrau împreună cu rudele. După ce îşi făceau o situaţie oarecare şi când vedeau, că pot începe o afacere comercială mai sigură, îşi chemau familiile şi se aşezau definitiv în Bulgaria. Aproape toţi bărbaţii din Cruşova mergeau departe, ca să lucreze, mai cu seamă în oraşele mari ale Europei Orientale precum şi în Asia-mică, în Egipt, chiar şi în America. Deasemenea, plecau bărbaţii şi flăcăii din restul vilaetului Bitolia. Flăcăii, când ajungeau la vârsta ca să se însoare, plecau pentru un timp scurt, în oraşele lor natale, ca să-şi găsească neveste. Un singur oraş se distingeà prin numeroasele fete ce aşteptau să vie să le iea. Erà oraşul Cruşova; iar tinerii, după ce se însurau, stăteau câteva luni acasă, chiar câteva săptămâni numai, în casa familiei. Pe urmă mergeau cu toţii să petreacă pe tânărul soţ până la « *stânca lacrimilor* » la porţile oraşului, unde în râsete şi veselie petreceau ziua, iar când se despărţiau începeau zilele de tristeţe; bătrânii socri ieşeau pe balcon, transportaţi cu gândul la mirele plecat şi aşteptau să se înapoeze. Tânăra mireasă erà consolată de bătrâni cari se prefăceau că sunt veseli, făceau glume, dar râsul lor tot păreà, că e râsul unei adevărate desnădejdi. Ca o amintire pentru flăcăii de curând căsătoriţi, tinerele mirese veniau la « stânca lacrimilor », ca să doarmă seara acolo şi să fie transportate în lumea visurilor şi a speranţelor.

Cruşovenii erau mai mult cârciumari, hangii, băcani, croitori, cazangii, negustori, etc. Ţin să amintesc, că Aromânii n'au făcut comerţ ambulant, care dealtfel erà practicat mai mult de Greci, Armeni, Turci şi Evrei.

La început Aromânii se aşezau la oraşele mai apropiate şi cu timpul pătrundeau în interiorul Bulgariei. Aromânii păstori înainte de a venì la Giumaia de Sus, ocupaseră centrele comunelor Porominova, Stop şi Rila, pe atunci în vechiul regat al Bulgariei, aproape de graniţa turcă. Ori, îndepărtarea lor de rude i-a determinat pe o mare parte din ei să coboare în Giumaia de Sus. In orice caz asta se întâmplă înainte de 1876.

Cei 62.071 de Români din Bulgaria după judeţe sunt împărţiţi astfel: jud. Vidin 37.197, Vraţa 5877, Kustendil 207, Mastauli 2, Paşmacli 2, Petrici 1707, Plovdiv (Filipopoli) 1337, Plevna 12.314, Rusciuk 287, Sofia 1148, Stara Zagora 71, Târnova 1346, Şumla 115, Varna 169, Burgas 230 şi Haskova 62. Aceste date sunt oficiale, după statistica din 31 Decemvrie 1920. Luând în consideraţie teama Aromânilor păstori de a-şi da pe faţă numărul membrilor din familie, putem spune că numărul Aromânilor din Bulgaria e mult mai mare decât e dat în statisticile oficiale.

Examinând centrele aromâneşti din vechiul regat al Bulgariei, vom notà în primul rând oraşul Samokov. Marea majoritate a acestor Aromâni o formează cei veniţi din comuna Gopeşi, găsim însă veniţi şi din Târnava, Ochrida şi alte oraşe. Insăş numele oraşului Samo-kove ne dă să înţelegem, că odinioară, în timpul Turcilor, a fost un centru, unde înfloreau meseriile şi se scoteà foarte mult fier.

Aromânii din Samokov s'au bulgarizat, sunt însă bătrâni cari mai vorbesc dialectul aromân. Anumite obiceiuri, care există la cei din Samokov sunt mărturiile vii despre aromânitatea populaţiei. E vorba de frumosul obiceiu al Gopeşenilor, acela al « Crucii de Bobotează » care nu se întâlneşte la Bulgari. Se face în ziua Bobotezei o cruce de argint, care trece din casă în casă, ca să aducă noroc. In

regiunea Samokovului sunt Aromâni, cari se ocupă cu păstoritul, iar la Ceamcoria, unde e castelul Ţarului bulgar, femeile aromâne se duc cu lapte, cu smeură şi cu mure.

Un alt centru aromânesc erà oraşul Dupniţa, la o depărtare de 36 kilometri de Giumaia de Sus. Aromânii din Dupniţa n'au avut şcoală, din care cauză s'au şi bulgarizat. In primul rând se bulgarizau Aromânii Cruşoveni precum şi cei bogaţi, iar pătura săracă, neavând posibilitatea materială de a-şi trimite copiii la şcolile româneşti din Sofia, Giumaia de Sus sau la Salonic, erà şi firesc să fie asimilată de populaţia bulgărească. Azi la Dupniţa casele româneşti, care nu s'au bulgarizat, se numără pe degete. Cu timpul vor fi înghiţiţi şi aceşti puţini Aromâni, cari sunt izolaţi şi nu au nici o tragere de inimă, să rămână Români, căci nimeni până acuma nu s'a interesat de ei. O parte dintr'înşii au o situaţie materială excelentă. Aromânii din Dupniţa şi cei foarte puţini rămaşi la Radomir, Samokov şi Kiustendil se ocupă cu negoţul şi cu meserii şi cultivă tutunul.

Centre aromâneşti au fost cândva în Rodope. Graţie mediului geografic prielnic pentru păstorit, acì s'au aşezat foarte mulţi Grămosteni. Dintre centrele importante cu populaţie aromânească numeroasă erà Peştera. Acest orăşel înainte de 1877 aveà o populaţie exclusiv aromânească. In zilele noastre, dacă au mai rămas câteva case, restul au emigrat. Din cauză că se încuscresc cu Bulgarii, neavând nici şcoală, o parte din ei s'au bulgarizat.

Incercarea de a se deschide şcoală românească a fost zădărnicită pe vremuri de un factor, de origină Aromân din Peştera. E vorba de Mihail Takev care a fost de mai multe ori ministru şi în această calitate, când în anul 1906 Aromânii căutau să deschidă şcoala, el a fost care s'a opus cel dintâiu şi n'a permis, ca şcoala să iea fiinţă. Totdeauna s'a arătat mai fanatic Bulgar decât Bulgarii adevăraţi şi a servit interesele Statului bulgar, cum nu a servit nici un alt ministru bulgar. Demagogia acestui om politic de mâna întâiu, nu aveà margini. Când plecà în propagandă electorală promiteà alegătorilor marea şi sarea: că le va face şcoli, biserici, traiul se va ieftenì, că va clădì poduri, etc. Amuzantă e replica ce a dat'o unui ţăran, care îl întrerupse cu observaţia că în sat la ei, nu există nici un râu şi prin urmare podul nu le poate fi de nici un folos. Acesta, cu surâsul caracteristic politicianului iezuit, răspunde: « şi râu vă vom aduce » (!?).

Intre munţii înalţi şi frumoşi pe malul râului Eli-dere se găseşte situată pitoreasca vale *Cepino*, cu climă dulce şi băi minerale calde. Dintre aşezările mai principale sunt Cepin-Bania şi Lâdjene. Sunt numai câteva case aromâneşti, restul au emigrat în Durostor. Cândva au fost Aromâni şi în Tatar Bazargic, Asenovgrad (Stanimaca), dar toţi s'au bulgarizat. Filipopoli (Plovdiv) fiind un însemnat centru grecesc, Aromânii au fost înghiţiţi de Greci. Aromânii din Gopeşi şi Magarova s'au aşezat şi în comuna Orhanie, în apropierea Sofiei, însă ei n'au venit direct din Gopeşi şi Magarova, ci din Sofia. Ei se ocupă cu meserii şi agricultură. Puţini Aromâni sunt şi în Plevna, unde se ocupă cu meserii, comerţ şi agricultură.

La Vidin deasemenea au fost cândva câteva familii de Aromâni şi Sărăcăceani. Un orăşel mic, unde au fost ceva mai multe familii de Sărăcăceani, este Koprivstiţa.

In acest orăşel, înfloreau meseriile, acì se produceà cel mai bun caşcaval din întreaga Bulgarie, după care vine cel din Samokov şi din munţii Rodope. Azi meseriile au decăzut, chiar şi populaţia bulgară e nevoită să emigreze în Egipt, unde se ocupă ca lăptari, abagii, etc.

In Stara Zagora, vechiul oraş roman *Augusta Traiana*, numit de Turci Eski-Zaara, deasemenea au fost mici grupuri de Aromâni păstori şi Sărăcăceani.

Dintre centrele importante unde s'au aşezat Aromânii sunt oraşele Sofia şi Giumaia de Sus.

Primii Aromâni stabiliţi la Sofia s'au ocupat cu negoţul. Ei au venit din Molovişte, Gopeş, Cruşova, Târnova, Magarova, Bitolia, Ochrida ş. a. In anul 1880 Aromânii Gopeşeni, aflaţi la Sofia, înfiinţează societatea « Deşteptarea ». In 1891 Moloviştenii fondează societatea « Inaintarea », cu scop ca să ajute şi să îngrijească de şcoala şi biserica din comuna lor natală. In 1891 iea fiinţă o nouă societate numită « Frăţilia ». A doua societate, fondată de Gopeşeni în anul 1895/1896 cu scop de a îngriji de şcoala din Gopeşi, luă numele de « Sprijinul ». Preşedintele ei a fost d-l C. Dobo. In 1895 s'a înfiinţat societatea « Unirea ».

Azi există o colonie a Românilor din Sofia, a cărei preşedinte e fruntaşul aromân gopeşean, d-l I. G. Ghiulamila, un distins advocat, care totdeauna a luat apărarea Aromânilor păstori. Cunoscută e polemica, care a dus-o d-l Ghiulamila în presa bulgară cu un ministru bulgar în chestiunea drepturilor cetăţeneşti ale păstorilor aromâni.

Deasemenea există şi o « *Suţată a Tinerilor Aromâni din Sofia* », a cărei scop e să întreţie legături de apropiere între toţi Aromânii. Şcoala românească s'a deschis în anul 1895. Inaugurarea oficială a şcolii s'a făcut la 19 Noemvrie, acelaş an.

Pe lângă şcoala primară de băieţi în anul 1898 se înfiinţează o secţie comercială, iar în anul 1903—1904 pe lângă şcoala primară de fete se înfiinţează o secţie profesională de croitorie.

In anul şcolar 1927—1928 gimnaziul din Sofia numără 28 elevi şi 4 profesori, iar şcoala primară 45 elevi; în anul şcolar 1928—1929 gimnaziul a avut 48 elevi şi 7 profesori. Gimnaziul e cu 3 clase, are şi internat. In acest an sunt 7 profesori şi un profesor de limba bulgară. Şcoala primară mixtă are 60 elevi, 8 eleve cu 5 învăţători. Pentru anul şcolar 1930—1931 şcoala primară din Sofia are 65 elevi şi eleve şi 4 institutori.

Şcoala din Giumaia de Sus a fost înfiinţată în anul 1896. In primii 7 ani numărul elevilor a variat între 45—55. In anul şcolar 1904—1905 au fost 76 elevi şi eleve, iar în 1906 46 elevi şi 39 eleve. In anul şcolar 1928—1929 au fost 125 elevi şi eleve şi 5 învăţători. Azi abià dacă au mai rămas 35—40 de elevi cu 2 învăţători şi o învăţătoare de limba bulgară.

Biserica a fost înfiinţată în anul 1906. In răsboiul din 1913 a fost incendiată şi azi e un paraclis în localul şcolii, având ca preot pe Dimitrie Samargescu.

Aromâni mai sunt în comunele din împrejurimile Giumaiei de Sus şi anume la Ciflichia, Gramada, Crupnic, precum şi la călivele din Ciacaliţa despre care am scris în coloanele acestei reviste [1]). Cândva au fost şcoli româneşti la Gramada şi Ciflichia, şi o şcoală de vară pentru Aromânii dela Ciacaliţa. Mulţi dintre Aromânii din împrejurimile Giumaiei au emigrat în judeţul Durostor, iar o parte din ei emigraseră mai de mult în America.

In regiunea Pirinului pe lângă Melnic, despre care vorbim mai jos, se găsesc călivele Baciova, Beliţa, Bajdova, Lopova, Şatra, care au avut o însemnată populaţie aromânească; azi majoritatea a emigrat. Aromânii păstori, cari locuesc

---

[1]) « Graiul Românesc », an. III, No. 11—12 şi an. IV, No. 1—2.

în părţile înalte ale munţilor Pirin precum şi cele din munţii Râla, Rodope, Vitoş, Stara Planina, au lăsat multe denumiri de râuri, piscuri, localităţi, etc.

Aromânii, cari au mai rămas în orăşelul Razlog (Mehomia), Bansko şi Dobrinişte, se ocupă cu păstoritul.

Am amintit mai sus, că după distrugerea Moscopolei de către bandele lui Ali Paşa, Aromânii se opreau în drumul lor în oraşe care erau pe atunci puternice centre comerciale. Unul dintre acele oraşe, prielnice pentru propăşirea comerţului aromânesc, fusese şi Melnicul, care azi face parte din ţinutul Macedoniei de sub stăpânirea bulgărească. In Melnic s'a născut şi Manase Eliade, care a fost eminent profesor de ştiinţele fizico-matematice, elevul lui Alexandru Turnavitul, profesor de filozofie la Academia din Bucureşti.

Melnicul azi a devenit un orăşel pustiu. Au emigrat Grecii, după cari au început să emigreze şi Aromânii. Mai sunt Aromâni şi în Nevrokop, precum şi în satele: Belotinţi, Stărcista, Tarlis, Vezme, Zârnova ş. a. Parte din ei au emigrat, îi găsim până în Moldova unde se ocupă ca băcani, lăptari, etc.

In oraşul Petrici, putem spune, că după câţiva ani nu vor mai fi Aromâni; fiind în număr restrâns, sunt nevoiţi să emigreze.

Din toate grupurile de Aromâni e unul singur, care o duce mai greu, e grupul păstorilor. Condiţiunile creiate de structura economică a societăţii capitaliste, îi forţează să părăsească ocupaţia lor de păstori. In primul rând nu găsesc pieţe unde să desfacă produsele lactice, ca brânzeturi, caşcaval, unt, precum şi cele provenite din industria casnică, ca vilinze, iamburi, mânuşi, ciorapi. Pieţele, care le mai rămâneau, ca cele din Turcia şi Grecia, nu prezintau nici un avantagiu, mai ales după aplicarea programului de industrializare a Turciei, iar pieţele din Grecia, aşà de mult aglomerate în ultimul timp prin marele număr de refugiaţi greci din Asia Mică, nu prezintă destulă garanţie pentru o eventuală cerere a mărfurilor, cu atât mai mult cu cât în ultimul timp mâinile de lucru ce se oferă în Grecia se înmulţesc şi numărul celor fără de lucru creşte zilnic. Concurenţa cu mărfuri străine a scăzut în mare parte căutarea produselor industriei casnice; moda deasemenea a micşorat aceste produse, căci nimeni nu mai vrea să cumpere lucruri nepotrivite gusturilor celor de azi. Şi pieţele, care odinioară străluceau prin produsele industriei casnice ale Aromânilor, azi au devenit pustii.

In anul 1911 pentru vechiul regat al Bulgariei am avut în total 15.500 de gospodării, care se ocupau cu creşterea vitelor, şi în majoritate aromâneşti. Azi numărul gospodăriilor aromâne a scăzut simţitor.

Până în anul 1912 Bulgaria aveà 2.568.909,9 ha. de păduri din care jumătate erau comunale, ¼ ale Statului şi ¼ ale particularilor, iar păşunile din munţii Rodope, Rila, Stara Planina se închiriau Aromânilor.

In anul 1922, când guvernul ţărănist bulgar a expropriat pădurile şi păşunile dela particulari, Aromânii au început să fie speculaţi de mulţi intermediari, funcţionari, comercianţi cari îi jupuiau în regulă. In această operă de jaf foarte mult a contribuit categoria celnicilor sau chihăielelor. Dacă odinioară noţiunea de «chihăe» implică o accepţiune etică, azi înseamnă om de râs.

Toţi păstorii aromâni, cari au oi, sunt nevoiţi să se împrumute dela aceşti celnici, ca să acopere cheltuielile faţă de alţi speculanţi străini, cari le-au închiriat păşune.

Se mai adaugă cauza de ordin intern administrativ, aceea că Bulgarii nu vor

să-i recunoască ca cetăţeni bulgari, îi impun cu dări mari, le pun fel de fel de taxe de intrare şi ieşire. In alte cazuri, când le convine, îi tratează ca cetăţeni bulgari şi-i chiamă să-şi satisfacă serviciul militar.

Situaţia foarte dificilă, în care se găsesc aceşti Aromâni păstori, poate fi asemănată cu exemplul ce ni-l dă marele economist Karl Marx *despre acel individ care şi-a vândut pielea sa la târg şi nu se poate aştepta decât la un singur lucru: să fie tăbăcită.*

Starea de lucruri, care domneşte la această categorie de Aromâni, cari se ocupă cu păstoritul, le face imposibilă ori şi ce continuare a felului lor de viaţă.

In cadrul unei producţiuni capitaliste ei sunt primele jertfe, primii azvârliţi în spre oraşe, pentru a-şi căută salvarea. Dacă Aromânii păstori ar fi avut băncile lor populare, care să-i ajute în tot timpul, cât ei muncesc, ca la urmă aceste bănci să le găsească pieţe de desfacere a produselor lactice, precum şi a produselor industriei casnice, şi dacă ar fi în grupuri mai mari nu în cete de 20—25 de călive cum sunt azi, ar fi putut să reziste, atât pentru consumul pieţei cât şi pentru consumul lor propriu, mult timp industriei capitaliste, care cu o repeziciune extraordinară îi proletarizează şi-i înţesează la oraşe.

Nu mai puţin critică e situaţia Aromânilor cari se ocupă cu agricultura. Ei sunt supuşi unei nemiloase exploatări din partea marilor proprietari, gospodăriile lor se ruinează, celor cari au gospodăriile lor cât de mici le lipsesc instrumentele agricole necesare. Faţă de criza generală, care bântue în toate ţările, lipsa de numerar se resimte peste tot. Mărfurile de primă necesitate sunt oferite pe un preţ extrem de mărit, pe de altă parte nepermiţându-se să intre mărfuri din Rusia care ar puteà să concureze cele oferite de capitaliştii francezi, germani, englezi, etc., se îngreuiază situaţia economică a întregului Regat Bulgar. Cerealele sunt oferite sub preţul de cost, dar nimeni nu le cumpără. Tutunul, care odinioară aveà un preţ bun, azi nu se cere.

O decădere economică se observă peste tot. Cei cari sunt în grupuri mici, neavând posibilităţi de a se reface economiceşte, au început să emigreze, căci dacă ar rămâne acolo, riscă să fie proletarizaţi. Cei cari au ceva avere nu emigrează, ei se simt legaţi de pământul lor. Pentru Aromânii din Bulgaria unde se găsesc în masse mai compacte, se impune crearea unor credite agricole şi industriale pentru ajutorarea categoriei agricultorilor şi a micilor meseriaşi, înfiinţarea de bănci populare, cooperaţii de producţie şi de consum precum şi instituţii culturale, şcoli şi cursuri pregătitoare pentru meseriaşi şi muncitori, precum şi înfiinţarea unei agenţii diplomatice în vreun oraş din Macedonia bulgărească, care să aibă ca scop ridicarea culturală, economică şi socială a grupurilor de Aromâni răspândiţi prin orăşelele şi munţii din acel ţinut.

Numai pe această cale s'ar puteà salvà elementul românesc.

COMUNA LIVEZI[1])

de Timiu Taşcu

Locuitorii comunei Livezi se ocupă cu păstoritul şi cu cărăuşia. Inainte vreme, cărăuşia erà unica lor îndeletnicire, cutreerau părţile dintre Bitolia şi Scoplje, mergeau până în Albania, la Coriţa, unde stăteau toată vara. Unii se întorceau

[1]) Continuare din « Graiul Românesc », an. V, No. 3.

acasă la Sf. Maria, iar alţii la Sf. Dumitru, aducând sume mari de bani. Azi cărăuşia e în decădere din cauza înlesnirii mijloacelor de transport, survenite în urma construirii şi de căi ferate în regiunea Meglenia.

Românii din Livezi fiind eminamente o populaţie de păstori, urmează ca produsele lactice, ca brânză, unt, etc. să le vândă la negustori.

Inainte vreme, bătrânii acestei comune se rădeau în jurul capului şi numai părul dela creştet îl lăsau să crească mare, iar unii îl lăsau pe spate, pe când alţii îl strângeau sub căciulă.

Femeile lucrează lâna în timpul verii, făcând tot felul de ţesături de postavuri şi de velinţi, iar în timpul iernii împletesc ciorapi, pe cari îi vând pentru a cumpărà cele trebuincioase pentru casă.

In trecut, nevestele şi femeile mai tinere purtau o căciulă în cap cu un tas de argint la creştet, fiind înconjurat jurîmprejur cu monete de argint numite, « capite ». Iar pe partea dinaintea căciulei erau cusute mai multe florine, având pe frunte şi o dublă, cusută de căciulă.

* * *

Voiu da acì câteva informaţiuni cu privire la *nunţile* ce se fac la noi în ziua de Sf. Maria şi care durează 4—5 zile. Sunt caracteristice datinile la aceste nunţi.

Inceputul nunţii. Joi seara, se frământă vreo 20—30 de colaci, adică după starea materială a fiecăruia, atât în casa mirelui cât şi într'a miresei.

In ziua de Vineri nevestele împart la rudele cele mai apropiate câte un colac, făcându-li-se cunoscut, că sunt chemaţi la nuntă, iar Sâmbătă după masă mai mulţi copii din partea mirelui învită cu o cofă de vin, să vie cu mic şi mare la nuntă. Din partea nevestei această invitaţie se face de două-trei neveste care umblă din casă în casă cu un şervet plin de mere. Dând mărul zic: « Să fiţi chemaţi la nunta lui X ».

Sâmbătă seara începe nunta adevărată. După ce cântă mai mult timp, spre vremea mesei, mai mulţi tineri şi tinere se duc împreună cu mirele, însoţiţi de clarinete, cimpoaie şi cu pagurul plin de rachiu la casa naşului unde sunt aşteptaţi. După ce stau puţin timp cântând, pleacă cu naşul la nuntă. La plecare dela nuntă naşul este însoţit de mai mulţi tineri până la casa lui cu cântece. Şi tot aşà la fiecare masă până la sfârşitul nunţii.

Duminică dimineaţa ori după masă, nuntaşii se duc să iea mireasa şi, ajungând în curtea acesteia, mirele stă lângă poarta casei înconjurat de toţi nuntaşii. Se cântă următorul cântec:

Nâpoiţi nâpoi, nâpoi,
S'veadâ soacra dzinerli;
Mi-a va-*l*i *l*ia hari nu va-*l*i *l*ia.
Mi-a mutriţ-la di pi cap,
Si s'pari hiilu al Arapu,
Mi-a mutriţ-lu di pi nari,
Si s'pari di soì mari,
I-a mutriţ-lu di pi cheptu,
Si s'apri birbec aleptu.
I-a mutriţ-lu di pi frunti,
Si s'pari birbi*l*iu di-tu munti.

După aceea iese soacra afară, sărută ginerele, bătându-l în acelaş timp încet cu palma peste faţă. Mai îl sărută şi alte rude mai apropiate şi apoi intră în casă.

După ce stau câtva timp, înainte de plecare, mirele sărută mâinile tuturor nuntaşilor din partea nevestei, când fiecare îi dă câte o monetă, după starea lor

materială. Tot atunci și nevasta sărută mâinile nuntașilor din partea mirelui și a ei. După aceasta ies afară, și cu toții cântă:

Aide-ahară ți-amânași,
Moi lună, moi bună,
Nu amânai, că-mi amânară,
'Ni-am ș'dada nu-i mi da,
'Ni-am ș'afenudi nu-i mi da.
Ieși lună ca greaști bei,
Moi lună, moi bună,
Nu și-u bei, câ iasti soarli.

Și după ce se ivește nevasta cântă:

Nimalu ți-i mușată,
Mi-a ieși tora ta migdani,
C'ași fac soațâli a tali
Trei înveasti ma-li cântă,
Di na'n dreapta ș'di 'na stânga,
Va'ni ti ducă tâși la uși
Câ'și așteaptă cu cali la uși,
Calcâ-ni pi zânghie
Și arucâte pi șiauă
Lia-ți fârnul tu mână.
Du-ti soră oarabună,
Va-ni ti ducă pi-ațea dzeană,
Pi-ațea dzeanâ ș'pi-ațel munti,
Va nedzî tu casă zeanâ
Ș'tu oameni necunoscuțî
Cu gion'li va-ni ti'ncuruni
El tuț cu aradâ va țî li spunâ.

Acest cântec se cântà înainte vreme, când se luau nevestele călare. Erà anume obiceiul ca, oricât de aproape ar fi fost casa mirelui, să ducă miresele călare. Acum nu le mai duc călare, ci pe jos.

La pornire din curte nuntașii cântă:

Mi-a ți liu feațim ș'ali cuscri,
Di liu lom hili-sa înveastă,
Ți liu feațim pi inati.

Iar din partea nevestei răspund:

Mi-a ți vâ deadim hovalelu.

La pornire dela mireasă pleacă înainte câțiva tineri călare, să ducă vestea la casa mirelui, că mireasa a pornit. Mama mirelui sau vreo altă femeie din casă dă atunci călăreților câte o șimie, legând-o de gâtul calului.

Nuntașii aduc mireasa cu cântece, cu horă, însoțiți și de cimpoaie, clarinete, etc. și când mireasa se apropie de casa mirelui, iese în curte un tânăr, pe cap cu un colac de pâine și un caier alb de lână și, cum ajung nuntașii lângă el, se reped și rup toți câte o bucățică de pâine și de caier. Când mireasa ajunge înaintea porții, stă pe loc și i se aduc mai mulți copii din partea mirelui să-i sărute, dându-le în același timp și câte un măr. După ce termină de sărutat micii copii, mireasa aruncă înapoi în sus un măr cu o drahmă și cu toții așteaptă cu nerăbdare să-l prindă.

In momentul când mireasa sărută pe micii copii, nuntașii cântă:

I-a prindeți cândila,
S'dipunem 'nâ înveastă,
Inveastă di curceană
Cu fustanea largă
Ș'cu dausprădzați di clini
Ș'di anvârliga tantelâ
Ș'tu mesi curdelâ.
Poală di geamfezi,
Di anvârliga nezi,
Minghiuși afumati,
Di urecli aspindzurați;
Percea chiptinatâ
Ș'pi pâltări arcatâ.

La intrarea miresei în casă se aşterne jos pe pământ o bucată albă de dimie, dela poartă până în odaia destinată ei, pe care aceasta va aveà să calce. La sosirea miresei se aduce preotul şi se celebrează cununia, în asistenţa naşului şi a câtorva rude mai apropiate, iar toţi ceilalţi nuntaşi joacă în curte.

Luni, după masă, se scoate nevasta la fântână. După ce se face hora în curte, învârtindu-se de trei ori, pleacă la fântână cu diferite cântece şi jocuri. Ajungând la fântână, hora se învârteşte de mai multe ori, mireasa iea apă de trei ori din fântână şi o dă mirelui ca să o verse, în care timp femeile cântă:

Umple soro, vearsă frate,	Nu liu seati, câ liu foami,
Sa-li dăm apă ali cripati.	Sâ-li dăm apă tu câpachi.

Pe urmă se întorc acasă, unde mireasa sărută mâna la toţi nuntaşii. După aceasta toţi joacă şi strigă, după cum poate fiecare.

Miercuri dimineaţa, mireasa se întoarce la mamă-sa, unde toată ziua se fac petreceri. Acolo se strâng toate rudele lor şi se face cea mai mare horă cu cântece şi cu jocuri. Spre seară, împreună cu nevasta, toţi se întorc la casa mirelui şi, după ce cântă puţin, nunta iea sfârşit, şi toţi se întorc pe la casele lor.

* * *

Trec apoi la câteva *jocuri de ale copiilor* mai caracteristice:

De-a carnea. Se joacă mai mulţi copii, dintre cari unul, care şade, va fi « canea » iar un altul, care stă în picioare, va fi « păzitoru ». Amândoi, aleşi prin sorţi, ţin în mână o frânghie de 2 metri pe care o întind, apucând-o de cele două capete. Jucătorii, înconjurându-i, întreabă, cât se vinde carnea. Păzitorul le răspunde un preţ oarecare. Pe când li se spune preţul, copiii se reped la carne, să o lovească ca să încerce, dacă e bună sau nu. In momentul când copiii vor să atingă carnea sau să o lovească cu mâinile, păzitorul aleargă după dânşii, învârtindu-se în jurul cărnii, până unde îi ajunge frânghia, ca să-i lovească cu piciorul. In caz de loveşte pe unul dintre ei, cel lovit devine « carne », iar « carnea » « păzitor ». Jucătorii, dacă pot, au dreptul, să se urce călare pe spatele păzitorului şi atunci... vai de pielea celui de jos!

De-a coliba. La acest joc numărul copiilor trebuie să fie pereche. După ce se împart în două partide, una din ele, prin sorţi, formează coliba, păzită de unul dintre ei. Unul din grupa care formează coliba ţine în mână de un capăt o frânghie lungă de 2—3 metri, pe care de celălalt capăt o ţine păzitorul, care se învârteşte în jurul colibei, ca să împiedece să se urce călare vreunul din partida contrară. Coliba se face, adunându-se toţii cu capetele la un loc în formă de con şi cu trupurile aplecate. In caz când unul este lovit de către păzitor cu piciorul înainte de a se urcà, atunci jocul se schimbă. Scopul acestui joc este, ca toată grupa să fie călare şi, dacă izbutesc să se urce cu toţii, jocul începe din nou, fără să se schimbe. Jocul va continuà, până când va reuşi păzitorul să lovească pe unul dintre jucători. Grupa are dreptul să se urce călare şi pe păzitor.

A ghicitul. La acest joc se joacă mai mulţi copii, dintre cari unul şade, iar ceilalţi stau în picioare. Cel care şade va aveà într'o mână un fir de fân sau un fir de aţă, iar în cealaltă mână un şervet sucit în formă de biciu. Din firul, pe care îl are în mână, face un inel de mărimea care doreşte şi apoi întreabă pe ceilalţi

copii: « Cine dintre voi știe, din ce e ochiul acesta? » Unul răspunde, de cutare animal, altul de cutare pasăre, după cum i se pare fiecăruia. In caz de ghicește unul, i se dă în mână biciul sau șervetul și alungă pe ceilalți copii 10—15 metri. Pe urmă se întorc înapoi și jocul (ghicitul) începe din nou.

A robul. Acest joc se face pe un loc întins și neted. Copiii, cât de numeroși ar fi, se împart în două partide. Aceste partide stau departe una de alta la 20—30 metri. Jocul începe astfel: Unul din jucători se duce aproape de cealaltă partidă cu vorbele « cine poate să se atingă de mine ». Unul din partida adversă se repede să-l atingă și în caz când îl atinge, îl iea ca rob și îl pune lângă grupa sa la o depărtare de 5 metri. Dacă se atinge un al doilea, pe acesta îl pun la 4 metri depărtare de primul rob, iar dacă se atinge un al treilea, pe acesta îl pun la 3 metri depărtare de al doilea și așà mai departe. In caz de partida are mai mulți de cinci jucători, ceilalți robi sunt puși la 1 metru depărtare de celălalt. Și când toată grupa este robită, jocul începe din nou, după ce s'au urcat călare toți pe grupa învinsă.

ÎNSEMNĂRI:

Din Albania. Ni se comunică știrea îmbucurătoare, că guvernul albanez a luat hotărârea, să trimită pentru studii în școli speciale și superioare în România un număr însemnat de bursieri ai Statului. Guvernul român a contribuit și el la această operă, acordând, la rândul său, câteva burse în acelaș scop, tinerilor români din Albania, absolvenți de liceu.

Acest pas este continuarea operei începută de D-l Prof. Simion C. Mândrescu în timpul cât a fost Ministru al Țării în Albania, care a trimis 80 tineri ca bursieri ai Statului român în școlile noastre.

Constatăm cu bucurie, că de data aceasta însuși guvernul albanez este inițiatorul trimiterii tinerilor, în timp ce atunci, când inițiativa a venit din partea Legației române, n'au lipsit încercări de sabotare.

Quantum ab illis!

* * *

Achitarea studentului Gh. Beza. Curtea cu Juri din București s'a ocupat de încercarea studentului Gheorghe Beza de a suprima pe D-l Constantin Angelescu, fost subsecretar de Stat la Interne, presupus autor moral al legii agrare speciale dobrogene. Curtea în unanimitate, după depoziții și pledoarii, care au desvelit o stare de lucruri revoltător de criminală față de românitatea scumpei noastre provincii de peste Dunăre, l-a achitat pe studentul acuzat, condamnând indirect pe autorii adevărați ai revoltei, a cărei expresiune a fost studentul Beza.

GRAIUL ROMÂNESC (Le Langage roumain)
REVUE MENSUELLE DE LA SOCIÉTÉ „GRAIUL ROMÂNESC"
Cinquième Année, No. 6—7 Juin — Juillet 1931

ÉTUDES

LES ROUMAINS DE BULGARIE

par Vasile N. Christu

Nous divisons les Aroumains, qui se sont établis dans les frontières de la Bulgarie actuelle, en trois groupes: 1. les Aroumains venus de la région de Bitolia, s'occupant de toutes sortes de métiers, ainsi que de commerce et d'agriculture; 2. les Aroumains-pâtres et 3. les Saracatchani, c'est-à-dire les Aroumains-pâtres grécisés.

Les Aroumains-pâtres sont venus de la région de Gramoste et ils sont désignés par les Bulgares sous le nom de Vlasi, Coutzovlasi, Caracatchani.

Les Saracatchani parlent le grec. Ils ont été grécisés dès leur habitation primitive à Siracou, de sorte qu'ils étaient déjà Grecs à leur arrivée en Bulgarie; Jireček se trompait, quand il affirmait, que leur grécisation s'était éffectuée quelque part dans les campagnes de la Grèce ou de la Turquie, où ils s'arrêtaient pendant l'été.

Les statistiques bulgares nous donnent le chiffre de 62.071 Roumains, il est bien entendu que ce chiffre comprend aussi les Roumains originaires de la région du Danube.

Parmi les centres les plus importants, où se sont établis les Roumains, nous citons la ville de Samocov.

La population a été bulgarisée en grande partie de nos jours. Il y a d'autres villes aussi comme Dupnitza, Giumaia d'en haut, Radomir, Kiustendil, à Sofia même il existe encore de nos jours une forte colonie roumaine.

On trouve aussi beaucoup de Roumains dans la région du Rhodope, mais ils ont émigré en grande partie.

Les Aroumains-pâtres n'étant pas reconnus, comme des citoyens bulgares, mènent une vie très dure, ce qui les oblige à l'émigration.

Une autre partie de cette population est sujette à l'assimilation, étant dépourvue complètement d'écoles et d'institutions nationales pour se cultiver.

LE VILLAGE DE LIVEZI

(Suite)

par Timniu Taşcu

Fidèles à notre désir de faire connaître les coutumes caractéristiques roumaines et de contribuer ainsi à l'accumulation des matériaux nécessaires à des études poursuivant la connaissance de l'âme et du caratère de ceux de qui s'intéresse notre revue, nous avons commencé et nous continuons la série des articles se rapportant à cette question.

Mr. Timniu Taşcu nous donne, dans l'article qui suit, des informations intéressantes concernant le mariage dans le village de Livezi, ainsi que les chants occasionels qui les accompagnent; il passe ensuite à quelques jeux des plus caractéristiques, qui forment la distraction accoutumée des enfants de ce village.

NOTES:

En Albanie. Nous apprenons avec joie la bonne nouvelle, que le gouvernement albanais a pris la décision d'envoyer à ses frais dans les écoles supérieures et spéciales de Roumanie un grand nombre d'étudiants. Le gouvernement roumain a contribué aussi pour sa part à cette oeuvre en accordant, dans le même but, quelques bourses à de jeunes Roumains d'Albanie, ayant fini le lycée.

En agissant ainsi, on continue l'oeuvre initiée par Mr. le Professeur S. Mandresco, qui, pendant qu'il était notre ministre en Albanie, a pris l'initiative d'envoyer 80 jeunes gens dans nos écoles, comme boursiers de l'état roumain. C'est avec joie, que nous constatons, que l'initiative revient cette fois-ci au gouvernement albanais, — car les tentatives de saboter cette oeuvre n'ont pas fait défaut, lorsque l'initiative avait été prise par la Légation de Roumanie en Albanie.

Quantum ab illis!

* * *

Acquittement de l'étudiant Georges Beza. La cour d'assises de Bucarest s'est occupée dernièrement de la tentative de l'étudiant G. Beza, qui a voulus suprimer Mr. Constantin Angelesco, ancien soussecrétaire d'état au ministère de l'intérieur, l'auteur moral de la loi agraire spéciale de la Dobroudja. Après les dépositions des témoins et des pleidoyers qui ont dévoilé un état de choses révoltant et criminel dirigé contre l'élément roumain de notre chère province trans-danubienne, la cour d'assises, à l'unanimité, a prononcé l'acquittement de l'étudiant accusé; elle a condamné ainsi, d'une manière indirecte, les vrais auteurs de ce mouvement de révolte que le geste de l'étudiant Beza n'a fait que traduire.

GRAIUL ROMÂNESC (La Favella Rumena)

RIVISTA MENSILE DELLA SOCIETA „GRAIUL ROMÂNESC"

Anno V. No. 6—7 Giugno — Luglio 1931

STUDI

ARUMENI DI BULGHERIA

di Vasile N. Christu

Gli Arumeni stabbiliti sulle frontiere Bulgare di oggi, gli dividiamo in 3 gruppi: 1. Arumeni provenienti dalla regione di Bitolia, che si occupano con tutti i mestieri, negozio, agricoltura, ecc., 2. Arumeni pastori, 3. Saracaceani, cioè, gli Arumeni pastori grecisati.

Gli Arumeni pastori sono venuti dalla regione Gramoste e sono conosciuti dai Bulgari sotto il nome di Vlasi, Cutzovlasi, Caracaceani

I Saracaceani parlano la lingua greca. Sono stati grecisati nelle loro abitazioni primitive di Siracu, cosi che loro sono venuti nella Bulgheria grecisati, no come credeva Jireček, che sono stati grecisati nelle compagne di Grecia e Turchia dove sostavano d'estate.

Le statische bulgare danno una cifre di 62.071 Rumeni, s'intende, che in questo numero c'entrano anche i Rumeni dalla parte del Danubio.

I centri piu importanti, dove si situarono i Rumeni, notiamo la città Samocov. Oggi la gran parte bulgarizati.

Altre città sono Dupnitza, l'alta Giumaia, Radomir e Kiustendil, anche oggi a Sofia esiste una potente colonia di Rumeni.

Nella regione Rodope vi sono molti Rumeni, gran parte di loro emigrati.

Gli Arumeni pastori, non essendo riconosciuti come cittadini bulgari, emigrano per mancanza di diritti.

Un'altra parte di loro sono esposti assimigliarsi ai Bulgari per mancanza di scuole e istituti culturali nazionali.

COMUNE LIVEZI

(Continuazione)

di Timniu Taşcu

Nel nostro desiderio di far conoscere le vere abbitudine rumene, mercè si contribue adunare del materiale necessario a dei studi per conoscere l'animo ed il carattere di coloro di che s'interesse la nostra rivista, si e incominciato e continua una seria di articoli riguardando il seguente quadro.

Nel presente articolo il signor Timniu Taşcu ci da delle interesante notizie sugli sponsalizii del comune Livezi con dei soliti canti ocasionali poi passa a dei giochi piu caratteristici, divertimento usato dai bambimi di quel comune.

APPUNTI:

Dall' Albania. Ci si comunica la rallegrante notizia, che il governo albanese a deciso di mandare in Rumenia per studii nelle scuole speciale e superiore un importante numero di borsieri dello Stato. Il governo rumeno a contribuito a quest' opera, acordando, a suo turno, diverse borse per lo stesso scopo, ai giovani rumeni assolventi del liceo.

Questo e un passo di continuazione dell'opera incominciata dal Professore Simion C. Mândrescu nel tempo che fu nostro ministro plenipotenziario in Albania e che comincio col mandare 80 giovani come borsieri dello Stato Rumeno nelle nostre scuole. Constatiamo con piacere, che questa volta il governo albaneze si e reso iniziatore di mandare dei giovani, mentre invece allora, ogni iniziativa da parte della Legazione rumena venne sabbotata.

Quantum ab illis!

* * *

Assoluzione dello studente Gheorghe Beza. La Corte dei Giurati di Bucarest si è occupata del tentativo dello studente Gheorghe Beza di soprimere il signor Constantin Angelescu, exsegretario di stato all' Interni, autore delle leggi agrarie speciali della Dobrudgea. La corte in unanimitate, dopo deposizioni e pletorie, i quali hanno scoperte una seria di fatti criminali e ripugnanti verso il la rumenita della nostra provincia d'oltre Danubio, e stato assolto lo studente acusato, condamnando indirettamente i veri autori della revolta, alla quale lo studente Beza fu l'espresione.

GRAIUL ROMÂNESC (Das rumänische Wort)
MONATSSCHRIFT DES KULTURVEREINS „GRAIUL ROMÂNESC"
V. Jahrgang, Nr. 6 — 7 Juni — Juli, 1931

AUFSÄTZE

DIE ARUMÄNEN IN BULGARIEN

von Vasile N. Christu

Die im heutigen Bulgarien ansässigen Arumänen kann man in drei Gruppen einteilen: 1. die aus der Gegend von Bitolia stammenden Arumänen, die sich mit Handel, Landwirtschaft und Handwerk beschäftigen, 2. arumänische Hirten und 3. die vergriechten arumänischen Hirten, genannt Sărăcăceani.

Die arumänischen Hirten kamen aus der Gegend von Gramoste und sind in Bulgarien unter dem Namen Vlasi, Cutzovlasi und Sărăcăceani bekannt.

Die Sărăcăceani sprechen griechisch. Als sie nach Bulgarien kamen, waren sie schon vergriecht. Ihre Vergriechung hatte sich schon in ihrem ursprünglichen Wohnsitz in Siracu vollzogen und nicht, sowie Jireček glaubt, irgendwo in Griechenland oder der Türkei, wo sie den Sommer zubrachten.

Die bulgarischen Statistiken weisen eine Zahl von 62.071 Rumänen auf; in dieser Zahl sind die im Donaugebiet wohnenden natürlich miteinbegriffen.

Eins der bedeutendsten Zentren, in denen sich heute leider fast vollständig bulgarisierte Rumänen angesiedelt haben, ist die Stadt Samocov. Andere Städte sind Dupnitza, Giumaia, Radomir und Kiustendil; selbst in Sofia gibt es heute eine grosse rumänische Kolonie.

In der Gegend von Rodope befinden sich ebenfalls viele Rumänen, trotzdem ein grosser Teil von ihnen ausgewandert ist.

Den arumänischen Hirten ist die bulgarische Staatsbürgerschaft nicht zuerkannt worden und ihrer schwierigen Lage wegen sind sie oft gezwungen, auszuwandern. Das Fehlen nationaler Schulen und Kulturstätten bringt ihre langsame Assimilierung mit sich.

DIE GEMEINDE LIVEZI

(Fortsetzung)

von Timniu Taşcu

Es ist unser aufrichtiges Bestreben spezifisch rumänische Sitten und Gebräuche bekannt zu machen und das für ein genaues Studium nötige Material zur Kenntnis der rumänischen Volksseele unserer auswärtigen Brüder, für die sich unsere Zeitschrift interessiert, zu sammeln. Im diesem Bestreben haben wir eine Reihe diesbezüglicher Artikel angefangen und setzen sie jetzt fort.

Im vorliegenden Artikel gibt uns Herr Timniu Taşcu interessante Aufklärungen über die Hochzeitsgebräuche in der Gemeinde Livezi, sowie über ihre Gelegenheitslieder und spricht dann über die charakteristischesten Spiele, die hauptsächlichste Zerstreuung der Kinder jener Gemeinde.

BEMERKUNGEN:

Aus Albanien. Wir haben die erfreuliche Nachricht erhalten, dass die albanische Regierung beschlossen hat, auf ihre Kosten eine bedeutende Zahl Studenten zum Studium an höheren Schulen nach Rumänien zu schicken. Die rumänische Regierung hat ihrerseits zu diesem Werk beigetragen, indem sie einigen jungen rumänischen Studenten aus Albanien zu demselben Zweck Stipendien gewährte.

Diese Massnahme ist die Fortsetzung des von Herrn Prof. S. Mândrescu angefangenen Werkes, der als rumänischer Gesandter in Albanien 80 junge Leute mit Hülfe der vom rumänischen Staate gewährten Stipendien in unsere Schulen schickte.

Wir stellen mit Freude fest, dass die Initiative diesmal von der albanischen Regierung ausgeht, während damals, als sie von der rumänischen Gesandtschaft kam, Sabotageversuche nicht fehlten.

Quantum ab illis !.

* * *

Die Freisprechung des Studenten Gheorghe Beza. Das Schwurgericht von Bukarest hat sich mit dem gegen den früheren Staatssekretär, Herrn C. Angelescu, gerichteten Attentat des Studenten Gheorghe Beza beschäftigt. Herr Angelescu ist der moralische Urheber des besonderen für die Dobrudcha gültigen landwirtschaftlichen Gesetzes. Der Gerichtshof hat den Studenten einstimmig freigesprochen — die Aussagen hatten, was die Lage des Rumänentums in dieser Provinz anbetrifft, empörende Zustände ans Licht gebracht — und so indirekt die wirklichen Urheber dieser Empörung, der der Student Beza nur Ausdruck verliehen hatte, verurteilt.

GRAIUL ROMÂNESC (The Roumanian Speech)
MONTHLY REVIEW OF THE CULTURAL SOCIETY „GRAIUL ROMÂNESC"
Vol. V, No. 6—7 June — July 1931

STUDIES THE RUMANIANS FROM BULGARIA

by Vasile N. Christu

We can divide the Rumanians, that have settled within the frontiers of Bulgaria of to-day, in three groups: 1. The Rumanians who have come from the region of Bitolia and whose occupations are: trade, handcraft of all kinds, agriculture, etc., 2. Those who are shepherds and 3. Sărăcăceani, that is, the Rumanian shepherds that have been grecianised.

The Rumanian shepherds who have come from the region of Gramoste, are known to the Bulgarian people by the name of Vlasi, Cutzovlasi, Caracaceani.

Caracaceani talk Greek. Their Grecianization took place in their first primitive abodes in Siracu, so that they have come to Bulgaria abready Grecianized and not as it was Jireček's belief that their grecianization had taken place e somewhere in the Grecian and Turkish plains, where they used to settle down during the summer.

The Bulgarian statistics give a number of 62.071 Rumanians, of course this number includes also the Rumanians from the Danube territory.

Among the more important centres where the Rumanians settled down we quote the town of Samocov. To-day a great majority of them have become Bulgarians.

Other towns are Dupnitza, Upper Giumaia, Radomir, Kiustendil, and there is also an important Rumanian colony in Sofia.

In the region of Rodope there are also many Rumanians, but a large part of them have emigrated.

The Rumanian shepherds being not recognised as Bulgarian citizens have a very hard life and are forced to emigrate.

Some of them are in danger of being assimilated on account of want of schools and national cultural institutions.

THE VILLAGE OF LIVEZI

(Continuation)

by Timniu Tașcu

In our desire of bringing to light the specific Rumanian customs, — by which to contribute to the collection of the necessary material for studies, in order to know the spirit and the character of those whom our periodical takes an interest in, — we have begun and shall continue the series of articles refering to this domain.

In this present article Mr. Timniu Tașcu gives us some interesting notes concerning the weddings at Livezi, together with the well-known occasional songs and then passes to the more characteristic games, used for amusement by the children from that village.

NOTES:

From Albania. We are told the glad news, that the Albanian government has taken the decision to send a great number of students, who have got scholariships from the state, to study in special and superior schools in Rumania. The Rumanian government has contributed also to this work granting in its turn a few scholarships to the same end, to the Rumanian school-boys who have finished their lycée.

This step is the continuation of the work, which was begun by Professor Simion C. Mândrescu, when he was a Minister of our country in Albania, and who made a beginning by sending 80 young men as scholars of the Rumanian state in our schools.

We see with great joy, that this time the initiative of sending young men to schools in Rumania belongs to the Albanian government, whereas, in those times, when the initiative was taken by the Rumanian Legation, there have been attempts to prevent it.

Quantum ab illis!

* * *

The student Gheorghe Beza has been acquitted. The jury-court from Bucarest was busy with the attempts of the student Gheorghe Beza to put an end to the life of Mr. Constantin Angelescu our late Home Secretary of State, the moral author of the special agrarian law for Dobrogea. The court in unanimity, after depositions and addresses, which have brought to light a revolting and criminal state of affairs regarding the Rumanian population in our province over the Danube, have acquitted the accused student, indirectly condemning the true authors of the revolution, whose expression was the student Beza.